

JOSEFIN WINTHER,
STEINERSKOLEN PÅ SKJOLD:

Musikkterapi som bærende fellesskap

AV SISSEL JENSETH

– Helsepedagogisk videregående i Bergen er en av få skoler i sitt slag i Norge, forteller Josefin Winther. Hun har vært tilknyttet Steinerskolen på Skjold som musikkpedagog siden hun var 19. – Det var faren min som spurte meg. Han var en av fire som startet skolen. Da jeg kom dit, var skolen på vei inn i sin andre syvårsperiode. I dag er Josefin 32 år og en kjent musiker og låtskriver i tillegg til lærergjerningen.

– Begge foreldre mine har arbeidet innenfor antroposofiske virksomheter som helsepedagoger og med sosialterapi. I oppveksten var jeg elev ved Steinerskolen på Paradis. Samtidig holdt jeg på med musikk, prøvde og feilet. Og det var musikken som brakte meg til Skjoldskolen.

FRA ENKLE FORHOLD TIL BYGGESKIKKPRIS

Det videregående trinnet ved helsepedagogisk avdeling på Skjold startet opp i 1997 med to elever fra henholdsvis Helgeseter og Rostadheimen, samt to «rabagaster» som ikke fant seg til rette på vanlige skoler i Bergensområdet. Lærerne var Johan Albom, Willy Winther, og etter hvert Arild Pedersen og Stefan Fors. Det var svært enkle forhold de første årene. Skolen holdt til i en lavvo, et naust og en fjellhule som var sprengt ut av tyskerne under krigen ved Skjoldbukten. I samarbeid med 3RW Arkitekter ble skolen bygd ut med flere paviljonger, og i 2008 fikk den Bergen Arkitektforening Byggherrepris. Skolen har i dag 27 elever og 14 medarbeider.

ANNERLEDES PEDAGOGIKK

– Pedagogikken er temmelig ulik fra den vanlige skolen,

forteller Josefin. Mange av elevene som kommer hit er ungdommer som av ulike grunner ikke finner seg til rette eller kan nyttiggjøre seg det tradisjonelle videregående opplæringstilbudet. De bærer med seg ulike «merkelapper» som autisme, angst, depresjon, psykisk utviklingshemning eller annet. Undervisningen er praktisk-kunstnerisk og prosjektbasert og foregår i fem ulike verksteder: betong, tre, kunst, metall og musikk. Vi sier at elevene *er* vår læreplan. Hver elev får sin egen individuelle opplæringsplan. Elevene blir utrolig glade i skolen sin, og de fleste vil ikke slutte når årene er forbi.

– Både pedagogikkens form og innhold er et resultat av de menneskene som har drevet skolen. Og den er i kontinuerlig utvikling. Det handler om erfaring, kombinert med elevenes behov og den enkelte lærers mot, sier Josefin. – Som lærer trenger du øvelse, erfaring og indre sikkerhet for å vite *hva* som er det rette å gjøre i hver enkelt situasjon. Det betyr at du må vite hvem du er, og hva står du for. Hvilke holdninger du har. For terapi handler om å kunne gå inn i situasjonen, løse opp og være til stede skapende. Bare da kan samhandling foregå. Samtidig er det lov å gjøre feil. Å ha friheten til å prøve ut. Bare slik unngår vi at skolen blir en fastlåst institusjon, understreker hun.

Hver morgen starter med en sirkel. Først sitter de stille sammen. Slik kan alle legge av seg kavet fra natten. Kanskje har skolen måtte ringe og hjelpe noen elever å komme dit denne dagen. I sirkelen oppstår den nødvendige roen. De kan summe seg før skoledagen begynner. Etter stillheten, begynner noen å dele. Det kan være en sinnstilstand, noe vanskelig, en bekymring eller betraktning, noen filosofiske tanker, kanskje glede, ja, hva som helst. Det gir mulighet til å «bli sett». Det er en øvelse i å våge å bli synlige for hverandre.

Bandet fra Steinerskolen på Skjold spilte under åpningen av Steineruka 2017 på Vippa i Oslo. Foto: Tinken Laurantzson.

MUSIKKUNDERVISNINGEN - ET TOG

– I musikkundervisningen blander vi pedagogikk og terapi. Hovedvekten legges på å skape et fellesskap som bærer oss, sier Josefin. – Selve undervisningen er i stadig utvikling. Skal jeg karakterisere dens form og innhold, kan jeg si at det er «et tog» som alltid går. Og det er aldri for sent å stige ombord og bli med toget, som hele tiden er i fart. Vi lager musikk og rytmer som bærer oss fremover. Slik sett står musikken i en særstilling sammenlignet med de andre fagene og verkstedene på skolen. For i musikken er vi helt avhengig av hverandre, av samhandling. Det er den stor utfordringen. Men også der det er mest potent. Et samspill er noe man utsetter seg for og er omgitt av. Man kommer inn i noe som *er* virksomt. Som man kan *gi* seg hen til. Et slikt bærende fellesskap blir noe *mer* enn det du kommer med. Her blir du *båret* samtidig som du selv er med og *bærer*. I kraft av den du er. Dynamikken i musikken er en kraft i seg selv. I det musikalske rommet er det også lov å prøve seg frem og feile – å våge eller å feige ut – du kommer med de evnene du har. Musikken og fellesskapet virker inn på individet, som igjen virker tilbake på fellesskapet.

TAR STEGET OMBORD

– Det kan for eksempel være en elev som etter en trøblete oppvekst kommer til skolen med en fundamental utrygghet i seg. Som tror at ingen vil ham vel. Eleven stikker stadig av fra skolen, vil ikke gå inn i musikkhuset, men blir ståen-

de på utsiden. Slik går hele det første året. Neste år beveger han seg forsiktig inn for så å gå ut igjen. Men sakte men sikkert oppfatter han hva de andre strever med der inne. Ser de ulike instrumentene, lydene som han hører. Først i det tredje skoleåret erobres det geografiske rommet og han kommer helt inn. Setter seg ved trommesettet, prøver noen slag. Etter hvert begynner han å musisere ut fra seg selv. Da kommer de andre ham i møte. Han har tatt steget og blitt med toget, sammen med de andre. Det er en utrolig opplevelse når dette skjer.

Josefin stopper opp og tenker etter. – Hva det har lært meg? At utålmodigheten min både er et problem og min viktigste ressurs. Når eleven ikke deltar og tilsynelatende ingenting skjer, foregår det allikevel pedagogikk. Det er vanskelig å fatte, men det er i de lange periodene at de virkelige bevegelsene skjer. Da gjelder det å holde tilbake og vente på de små skrittene som eleven tar. Tid er ikke kjedelig. Nok tid skaper tillit.

LÆRINGSREISEN

– Som lærer ved skolen gir vi elevene mulighet til å mestre noe og få innsikt i ulike håndverk. Det handler om å leve seg inn i elevens behov og skape relasjoner. Fra meg til deg. At eleven kjenner seg elsket. Fortsatt ligger det begrensninger i relasjonen, men etter hvert kan et mer likeverdig forhold oppstå. Når læreren ikke lenger bare er den som bærer eller gir, men som også kan hvile i det som pågår i samspillet. Dette siste nivået er ikke et faglig mandat, og vi kan heller ikke tvinge det frem. Men man vet det når det oppstår. Og man kan legge til rette for at det er mulig, sier Josefin.

– Tiden på skolen kan bidra til en indre utvikling hos elevene. Læringsreisen starter med et «inntrykk» – møte med rommene, verkstedene, de andre. Mange er redde og har

Elevene i Tigerstaden i forbindelse med Steineruka. Foto: Josefin Winther.

lavt selybilde. Det handler om å lære seg selv å kjenne, komme inn i skolen og føle seg trygge i det som foregår. Dernest kan noe komme til «uttrykk». De har orientert seg og begynner å få en idé om det individuelle som kommer til syne gjennom håndverk, musikk og samhandling. De opparbeider seg kompetanse og indre sikkerhet. Hvis de to første fasene har forløpt som de skal, er det mulig at det kan oppstå et «avtrykk». At eleven kjenner at det er bruk for *meg* og det som *jeg* har å komme med. De kan dermed sette *sitt* avtrykk i verden.

DA PAPPA DØDE

Josefin forteller at da faren hennes plutselig døde i 2014, klarte hun ikke begripe det. Det gikk lang tid hvor hun

prøvde å fortelle det til seg selv, men hun ville ikke innse det. Først en morgen utpå høsten, var det som hun våknet opp til det som var skjedd. Da forstod hun det. – Det var helt fryktelig, og jeg ble veldig redd. Redd for at de tingene som pappa hadde bygget opp skulle forvitte. Der og da bestemte jeg meg for å ta vare på arven hans så godt jeg kan, å sørge for at skolen fortsetter å være et sånt sted som den har vært inntil nå.

STUDIE OG LEDELSEARBEID

– Med min bakgrunn som musikkartist og låtskriver, har utgangspunktet og hovedfokus vært musikkfaget på skolen. Det har jeg utviklet sammen med de andre kollegaene. Da jeg kom til skolen var jeg først og fremst en instruktør som

Josefin Winther fortalte om musikkterapi som bærende fellesskap under Sosialterapeutisk Forbunds fagdager på Sundvolden 2018.

To av byggene på Steinerskolen på Skjold i Bergen.
Foto: Sissel Jenseth

lærte ungdommene å uttrykke seg gjennom rytmiske instrumenter og spille låter i band. Etter hvert er jeg blitt pedagog og terapeut, og har fått innblikk i steinerpedagogikken. Det er et stadig pågående studie- og utviklingsarbeid. Akkurat nå studerer jeg pedagogikk og elevkunnskap ved Steinerhøyskolen i Oslo, og jeg har tatt en master i historie. Jeg har også involvert meg mer i ledelsesarbeidet ved Steinerskolen og er med i flere mandatgrupper. I tillegg er jeg engasjert som rådsmedlem i Steinerskoleforbundet og bistår med administrativt arbeid i forhold til myndighetene.

Sissel Jenseth er skribent og daglig leder i Dialogos medie- og ressurscenter.